

Lunds universitet
Statsvetenskapliga institutionen

STV004
VT2007
Handledare: Bo Petersson

La Russie douze points

En studie i Ukrainas identitetspolitik

Författare: Katarina Löfstedt
Maja Zachoszcz

Abstract

After the fall of the Iron Curtain the European Union was challenged partly by an institutionalized organization of the union, as well as by a socio-psychology awareness concerning the meaning of the European Union. The increase in European integration has generated a political collaboration where national understandings in identities are constantly being exposed for reconstruction. This results in a collective European identity where states are united in diversity.

National identities are created when boundaries are set up in a relation to other states. In these identity constructions there are thoughts and questions raised such as who *we are* and who *we are not*. Ukraine and the European Union has, during a long time, had diversified preconceptions concerning who has been *the others*. Our aim in this thesis is to study Ukraine's possibility to put their national identity in harmony with the collective European identity. This is achieved through a national identity analysis where we evaluate Ukraine's identity and the identity of the European Union, *the others*.

Our conclusion is that if Ukraine can change their identity image, which today consists of cultural components rather than the European identity that consists of citizen components, Ukraine has a good chance of being integrated in the European Union. However, before any membership in the European Union can be issued, Ukraine must admit to the western values.

Keywords: Ukraine, EU-integration, identity, constructivism, the others

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Syfte och frågeställning.....	5
1.2 Metod	6
1.3 Material	8
1.4 Avgränsningar	9
1.5 Disposition	9
2. Teoretiska utgångspunkter	10
2.1 Konstruktivism.....	10
2.1.1 Struktur och aktör.....	11
2.1.2 Konstruktivism och identitet	12
2.1.3 Ett konstruktivistiskt perspektiv på kognitiv teori	13
2.3 Identitet.....	14
2.3.1 Identitetens definition – en utgångspunkt	14
2.3.2 Nationell identitet.....	15
2.3.3 Kollektiv identitet.....	17
2.3.4 De andra	17
2.3.5 <i>De andra</i> i öst.....	18
3. Bakgrund	20
3.1 Ett självständigt Ukraina	20
3.2 Orange revolutionen.....	21
3.3 EU om Ukraina.....	21
4. Analys av nationella identiteter.....	23
4.1 Kultur	23
4.1.1 Europa	23
4.1.2 Ukraina	24
4.1.3 Utfall.....	25
4.2 Geopolitik.....	25
4.2.1 Europa	25
4.2.2 Ukraina	26
4.2.3 Utfall.....	27
4.3 Etnicitet	27
4.3.1 Europa	27
4.3.2 Ukraina	28
4.3.3 Utfall.....	28
4.4 Ideologi.....	29
4.4.1 Europa	29
4.4.2 Ukraina	29
4.4.3 Utfall.....	30
4.5 Symboler	30
4.5.1. Europa	30
4.5.2 Ukraina	31

4.5.3 Utfall.....	31
4.6 Media.....	31
4.6.1 Europa	31
4.6.2 Ukraina	32
4.6.3 Utfall.....	32
5. Sammanfattning	33
Referenser.....	34
Artiklar	36
Undersökningar	37
Bilaga 1- Intervjuguide.....	38

1. Inledning

Den Europeiska Unionen, EU, har sedan 1990-talet intagit en unik form av institutionalisering. Fler medlemmar har tillkommit och dess innebörd har förändrats radikalt från vad institutionen inledde med till vad som har kommit att bli dess verklighet idag. Den verklighet som mötte EU efter järnridåns fall utmanade inte enbart den institutionella organiseringen av EU. Den berörde dessutom en sociopsykologisk medvetenhet kring EU:s innebörd. EU:s identitetsinnebörd uppmärksammades redan vid den historiska utvidgningen 2004 då EU antog tio stycken nya medlemmar. Central - och Östeuropas inträde och delaktighet skapade om man nu så vill kalla det för en "identitetskris" för EU. Fler östeuropeiska länder står på tur för förhandlingar om medlemskap. Ukraina är ett av dessa länder som med sin utrikespolitik uttrycker en önskan om att omfattas av unionens gränser.

I identitetskonstruktion ingår tankar kring dels vilka *vi är* och vilka *vi inte är*, alltså *de andra*. Respektive undersökningsobjekt (Ukraina och EU) har under längre tid haft uppfattningar om varandra som *den andre*. I och med dagens globaliseringseffekter integreras europeiska stater i allt större utsträckning i en politisk samverkan där den nationella identiteten, och med den bilden av *de andra* är i ständig omkonstruering. Europé är nu alla de som tidigare ansågs som fiender eller som *de andra* för EU. På samma sätt har Ukrainas institutionalisering av *de andra* haft fokus på EU. Vi är intresserade av att se vem som utgör *de andra* för Ukraina respektive för EU idag.

Europa har återförenats efter flera årtionden av separation och varandras åsiktsskiljaktigheter torde sig bli likheter. Under gränsöverskridande tillställningar såsom Europamästerskap och Eurovision Song Contest har det dock visat sig genom olika forum att staternas invånare upplever tävlingen likaväl efter det egna landets sympatier som utefter forna blocken. "La Russie, douze points!", som man kan höra i Eurovision tävlingens poängutdelning, syftar dels till den fortfarande av Västeuropas invånare upprätthållna föreställningen av *de andra européerna* och dels den ambivalens i identitet hos de länder som återvänt till Europa.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att undersöka Ukrainas möjligheter att integreras i den Europeiska Unionen utifrån ett sociopsykologiskt perspektiv, samt att

undersöka aspekten på och förankringen av terminologin europé bland landets medborgare. Detta kommer att göras utifrån analyser av identiteter och hur dessa påverkar synen på respektive part. Valet med att titta på identitetskonstruktioner grundar sig på vedertagna teorier kring staters politiska samverkan utifrån sociopsykologin. Internationella politiska handlingar tar uttryck i olika formationer utifrån mer, respektive mindre gemensamma identifieringar med motparterna. Maktförhållandet – identitetspolitiken - får sitt utlopp i de olika formationerna baserade på identifiering. Motivet för EU: s arbete är just den ovan nämnda kollektiva identifiering bland dess medlemmar, med viss reservation för begreppstolkningar.

Uppsatsens ambition är således att på en högre abstraktionsnivå undersöka vilken roll kollektiv identitet spelar i mellan – och överstatliga samarbeten. Med andra ord Ukrainas möjliga integration i EU och därmed en harmonisering av landets nationella identitet med den europeiska. Den konkreta frågeställningen som uppsatsen ämnar besvara är följande:

Vilken roll spelar kollektiv identitet för Ukrainas harmonisering med Europas identitet?

1.2 Metod

Denna uppsats utgår från ett kvalitativt fall, möjlig Ukrainsk integration i EU. Genom en fallstudie får uppsatsen ett större djup och kan bidra till en mer tillfredsställande analys. Eftersom uppsatsens ambition är att förstå vilka mekanismer som ligger till grund för den europeiska integrationen i fallet Ukraina är själva teoretiserandet av sekundär karaktär. Vilket innebär att denna förklarande studie är av typen teorianvändande och lägger större vikt vid själva förreteelsen för studiet och mindre vikt av själva förklaringsfaktorn.¹ Således har uppsatsens kvalitativa approach till syfte att förstå på vilket sätt individer på respektive sida uppfattar förhållandet och inte hur många som uppfattar en viss situation.²

För att förstå fallet jämförs identiteter. Dels den europeiska och dels den ukrainska. I vår analys kommer vi att använda oss av teorier kring nationell identitet samt kognitiv teori. Båda teoriskolor överblickas av en konstruktivistisk ansats vilket vi anser tillägna uppsatsen en strukturell form för analys och slutdiskussion. Trots uppsatsens i stor utsträckning jämförande karaktär är

¹ Esaiasson et al, Metodpraktikan, 2003 s.41

² Devine, Qualitative Methods, 2002 s.199

ambitionen en fallstudie, då det ter sig omöjligt att förklara fenomen utan att sätta dessa i relation till andra sådana.³

Identitetsstudier skiljer sig i sin komplexitet från andra samhällsvetenskapliga fenomen eftersom de dels behandlar ett ämne med variation, dels att de utspelar sig inom flera olika arenor som i sin tur är nära sammankopplat till kontextbundenhet. Detta utmanar de olika generella metodologiska ansatserna inom samhällsvetenskaplig forskning därav den för denna studie antagna konstruktivistiska utgångspunkten.⁴ En annan aspekt som bör uppmärksammas är det faktum att identiteter tas som givna när de uttrycks i vardagen. Genom texter, berättelser och uttalanden kring det sociala livet förmedlas objektets ontologi, vilket denna studie vidare har för avsikt att tolka. Berättelser, narrativ, från sociala, kulturella och offentliga rum reproducerar individers identiteter och erfarenheter till vedertagna, vilka grundläggs i narrativ.⁵ Denna studie är en kvalitativ analys som ska förstås av individers uppfattningar utifrån en narrativ tolkning, eftersom de inom narrativ analys utgör ”redskap för att komma åt relation mellan idéer, erfarenhet och handling för att förstå hur identitet skapas.”⁶ Sociala konstruktioner skapar kollektiv identitet som bygger på antagande om att identitet är ett diskursivt fenomen. Dessa konstruktioner återskapas inte bara muntligen utan även genom beteendemönster. För att urskilja dessa mönster är vår ambition att utveckla analytiska instrument som möjliggör för urskiljning av dessa mönster. Detta sker genom en nationell identitetsanalys.⁷

Utvidgningen av EU signalerar en ny fas i Västeuropas historia och ett slut på Östeuropas långa period av exkluderande och separation. Studier av detta fenomen fokuserar ofta på de hårda komponenterna av institutionella faktorer som politiska arrangemang, rättsprinciper, jämställdhet, ekonomiska reformer etcetera. Vi har i denna studie valt att lägga fokus på enbart de mjuka komponenterna, som behandlar kulturella och mänskliga faktorer vad gäller, en i detta fallet europeisk integration. Att vara inbjuden till det Europeiska huset behöver inte automatiskt innebära att man känner sig hemma eller att de inbjudna behandlas som en av *de andra* invånarna.⁸ Med denna liknelse vill vi förklara skillnaden mellan hårda komponenter och mjuka komponenter i kulturella arrangemang. Hus innebär dess arkitektur medan hem innebär solidaritet, lojalitet, hängivenhet och tillit. Att äntra husen betyder alltså inte nödvändigtvis att se det som sitt hem.

³ Lundquist, Det vetenskapliga studiet av politik, 1993 s.102

⁴ Petersson, Intervjubaserade studier av kollektiv identitet, 2003 s.36-39

⁵ Somers & Gibbson, Reclaiming the epistemological other: Narrative and the social construction of identity 1994, s.38

⁶ Robertson, Narrativ analys, medietexter och identitetsforskning, 2003, s.91

⁷ ibid s.90

⁸ Sztompka, Looking back the year 1989 as a culture and civilizational Break, 1996 s.117

1.3 Material

Materialet som ligger till grund för denna analys består till största del av sekundärmaterial. Dessa källor har gett information om bakgrunden till Ukrainas eventuella europeiska integration och om identitetskonstruktion i Ukraina och i Europa. Vidare har vi tagit del av primärmaterial i form av statistiskt material, uttalanden och tal, enkätundersökningar etcetera. För att erhålla en djupare förståelse gällande olika identitetsuppfattningar har vi använt oss av ett antal samtalsintervjuundersökningar. Vi har valt att utföra samtalsintervjuer istället för frågeundersökningar av den enkla anledningen att samtalsintervjuer ger en bättre möjlighet till interaktion mellan forskare och intervjuperson. Syftet med intervjuerna har varit att komma åt individers uppfattningar och föreställningar om olika företeelser.⁹ Huruvida dessa uppfattningar är sanna eller inte kan inte fastslås, det primära har varit att fånga in intervjupersonernas sätt att tänka kring sin egen identitetssituation. Utifrån intervjupersonernas svar skapas berättelser, som med vår tolkning sedermera blir till narrativ av deras uppfattningar och föreställningar kring deras sociala verklighet och deras identitet. För att kunna förklara föreställningar om identiteter, måste man finna ontologiska narrativs plats i det sociala livet.¹⁰

Intervjuerna har genomförts per telefon. Vi har utfört totalt 14 telefonintervjuer med ukrainska medborgare. Första kontakten med en av intervjupersonerna skedde i Lund. Med hjälp av denna person erhöll vi kontakt med ytterligare sex ukrainare och efter e-postkorrespondens, där även frågeställningarna bifogats, genomfördes totalt sju stycken telefonintervjuer med denna intervjugrupp. Samtliga intervjuer har skett på engelska. Dessa intervjupersoner har utgjorts av universitetsstudenter som vi anser vara goda representanter för Ukrainas framtid. Andra gruppen av intervjupersoner utgjordes av förvärvsarbetande akademiker i åldern 39 år och uppåt vilka vi anser kunna ge en tydlig bild av hur känslan mellan att vara ukrainare, ryss eller europé kan uppfattas och tolkas. Utförandet av dessa intervjuer har främst skett på engelska men kompletterats av tolkhjälp. Frågornas art har varit öppna frågor som i en del fall även lett till följdfrågor. Resultatet av samtalsintervjuerna ska ses som likvärdigt med övrigt empiriskt material.

⁹ Esaiasson et al, Metodpraktikan, 2003 s.255

¹⁰ Somers & Gibbson, Reclaiming the epistemological other: Narrative and the social construction of identity, 1994 s.61

1.4 Avgränsningar

Uppsatsen kommer inte analysera statsbildningsprocesser och därmed inte heller se till ekonomiska reformer, demokratisering etcetera.

Uppsatsen ambition att undersöka Ukrainas eventuella medlemskap i EU utifrån identitetsforskning antar ställningen att Ukraina har en vilja och uttrycker en ambition att bli en del av den Europeiska Unionen och därmed har en europeiskt orienterad utrikespolitik. Detta antagande baseras på huruvida Ukraina uttrycker sina utrikespolitiska mål och landets utrikespolitiska handlanden, sett utifrån tal, dokument, uttalanden etcetera och sedermera inte på hela den ukrainska befolkningens vilja och ambition. I och med detta är vi medvetna om att urvalet inte är representativt för samtliga ukrainska medborgare, men vill poängtera att denna uppsats befinner sig på en makronivå som främst utgörs av strukturer. De intervjuer som används i uppsatsen ska däremot kunna ses som små indikationer på det ovan nämnda. Vidare är urvalet av intervjupersoner snävt då det enbart omfattas av en specifik social grupp.

Det finns idag en livlig debatt huruvida det existerar en europeisk identitet eller inte. Vi önskar härmed poängtera uppsatsens konstruktivistiska utgångspunkt som säger att identiteter är konstruerade och som säger att stater agerar tillsammans för att de finner något som utgör ett kollektivt tycke. Utifrån detta synsätt finns det en kollektiv identitet i Europa. När uppsatsen beskriver en europeisk identitet åsyftar vi den västeuropeiska. Uppsatsen har med andra ord inte en ambition att utröna huruvida det existerar en europeisk identitet eller inte. Vi önskar förbehålla oss för samtliga påståenden som föreligger vad gäller en faktiskt europeisk identitet eller inte. Uppsatsens begreppsanvändning av europeisk identitet likställs helt enkelt med den västeuropeiska identiteten.

1.5 Disposition

I det följande kapitlet ges en grundläggande diskussion om uppsatsens teoretiska ansats, konstruktivism, och hur denna kommer användas under studiens gång. I samma kapitel presenteras vårt teoretiska resonemang kring begreppet identitet och kognitiv teoribildning. I kapitel tre ges en kort bakgrund till utvecklingen av Ukrainas europeiska integration. Nästföljande kapitel fyra är analyskapitel där Anthony Smiths analysmodell för nationella identiteter används. I kapitel fem ämnar vi avslutningsvis förena våra resonemang kring en möjlig framtida ukrainsk integration i den europeiska unionen.

2. Teoretiska utgångspunkter

2.1 Konstruktivism

Samtida statsvetenskaplig forskning har ett utbrett spektrum av teoretiska utgångspunkter som i sin tur grundar sig i olika världsföreställningar som figurerar hos den enskilde forskaren. Konstruktivismen anses vara ett relativt ungt paradigm inom vetenskapen, och särskilt intressant kom den att bli inom statsvetenskaplig forskning efter det att kalla kriget tog slut och de sedan länge etablerade teorierna tedde sig otillräckliga för de nyuppkomna frågeställningarna inom forskningen, som till exempel identiteter. Det bör betonas att konstruktivismen fortfarande inte ses som en fullständigt utvecklad teori, framför allt på grund av att dess förespråkare har en oenig bild kring ontologin och epistemologin.¹¹ Konstruktivismen hämtar sin inspiration i den engelska sociologen Anthony Giddens teori om social strukturering, därav den ibland använda termen social konstruktivism. Den beskriver hur sociala normer får individer att handla likartat oavsett deras medvetenhet i processen. Nicholas Onuf är en av de första att beskriva internationella relationer utifrån konstruktivistiska termer om hur givna normer och regler formar staters agerande i det internationella systemet.¹²

Huvudtanken är att verkligheten är socialt konstruerad, det vill säga att aktörens identitet och intressen inte kan tas för givna och sedermera inte kan antas vara samma över tid och rum, eftersom dessa är formade av den kontext som omger dem. Omvärlden anses bestå både av sociala och materiella verkligheter som simultant påverkar aktörers handlingar och beslut. Konstruktivisterna håller fast vid vissa vedertagna fakta, om den materiella verkligheten, i form av geografiska och tekniska fakta, medan den immateriella verkligheten, i form av normer och språk, anses vara föränderlig.¹³ Paradigmen kan kort förklaras på det sätt som Emanuel Adler gör då han förklarar konstruktivismen som en social teori, vars huvudsyfte inte är att förklara politiken i sig, utan snarare förklara *hur* människor interagerar med varandra och *hur de uppfattar* omvärlden.¹⁴ Således är

¹¹ Ruggie, What makes the world hang together? Neo-utilitarianism and the social constructivist Challenge, 1998 s.855f

¹² ibid s.862

¹³ Checkel, The constructivism turn in IR theory, 1998 s.326

¹⁴ Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics, 1997 s.323

konstruktivismen ett synsätt som anser att det sätt på vilket den materiella världen skapas och är skapad av mänskligt agerande och interaktion beror på dynamisk normativitet och tolkning av den materiella världen.¹⁵ Denna uppsats tar således sin utgångspunkt i den konstruktivistiska skolans attribut kring identitet.

Som tidigare nämnts finns det många infallsvinklar och olika forskningsområden inom konstruktivismen, men vissa aspekter kvarstår dock som centrala, som till exempel intersubjektivitet, ett essentiellt begrepp.¹⁶ Intersubjektiviteten eller kollektiv förståelse, syftar till den process i vilken människor i en viss grupp formar en gemensam uppfattning av omvärlden och i vilken gruppens homogena värderingar formas och följaktligen vari deras handlingar får sina incitament.¹⁷ Enligt konstruktivister omvandlas vissa handlingar till normer som ett resultat av de intersubjektiva strukturer som aktörer delar, och institutionaliseras. Det är alltså den varierande kognitiva identifieringen med andra aktörer, och således inte det materiella, inom det internationella systemet som formar strukturens karaktär.¹⁸ Enklare uttryckt beror strukturen av stater internationella samverkan på den identifiering stater delar med andra stater i processer och handlingar. Detta resulterar i att stater med gemensamma identiteter och intressen samverkar.¹⁹ På så sätt konstrueras aktörens kollektiva förståelse kontinuerligt i interaktion med andra aktörer och tidigare existerande sociala strukturer sätter gränser för handlingsutrymmet. Eftersom stater samverkar genom gemensam identitet är det just identitetspolitiken som gör det möjligt för forskare inom genren att påstå att politiken är konstruerad.²⁰

2.1.1 Struktur och aktör

En av några kritiker som konstruktivister möts av och som bör beaktas när man tillämpar synsättet är fördelningen av vikten som man tilldelar strukturen respektive aktören. Det finns de som hävdar att konstruktivismen tilldelar båda aspekterna lika stor vikt eftersom båda är viktiga i konstruktionen av det internationella systemet.²¹ Många anser att flertalet av konstruktivisternas anhängare tenderar att felaktigt tillskriva strukturer en dominerande roll och missar aktörers betydelse i internationella relationer, eftersom aktörer inte kan forma den egen kollektiva förståelsen utifrån deterministiska premisser.²² Dilemmat återfinns således i att aktörerna formar sin kollektiva förståelse i interaktion med andra människor och kollektiv förståelse sätter

¹⁵ Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics, 1997 s.322

¹⁶ Zehfuss, Constructivism in International Relations, 2002 s.11

¹⁷ Adler, Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics, 1997 s.322

¹⁸ Wendt, Anarchy is what states make of it, 1992 s.399-400

¹⁹ Chekel, The Constructivism turn in IR theory, 1998 s.326

²⁰ Zehfuss, Constructivism in International Relations, 2002 s.39

²¹ Adler, Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics, 1997 s.325

²² Aggestam, Reframing and resolving conflict, 1999 s.34

handlingsutrymmet för detta i form av existerande sociala strukturer.²³ Kritiker menar att det dock krävs någon form av *pre-existerande* identiteter för att en interaktion ska komma till stånd.²⁴ Konstruktivister måste följaktligen lösa problemet genom att hitta metoder som på samma gång tar hänsyn till både strukturen och till aktören.²⁵ En del forskare inom genren har försökt att framställa aktörers roller som signifikant väsentliga gentemot strukturen genom att till exempel tilldela dem personstatus, genom att hävda att staters handlande är kognitivt.²⁶ Diskussionen av struktur/aktör rollen är utbredd och framför allt sammankopplad med konstruktivistiska ontologiska utgångspunkter som företrädesvis utelämnar agenter, intressen och makt i sina analyser. Inte helt anmärkningsvärt åsidosätts aktören då fokus ligger på den kollektiva förståelsen, detta gör att konstruktivister främst har kapacitet att förklara beteende och identitet på makronivå.²⁷

Det bör även tilläggas att konstruktivistisk utgångspunkt har sitt ursprung som tidigare nämnt i Anthony Giddens socialteori. Denna tar itu med "duality of structure", där strukturen spelar rollen av både ett medel och ett utfall av en och samma handling.²⁸ Samtidigt bör det även anmärkas att strukturers innehåll upprätthålls av aktörer och kan inte få sin effekt utan deras deltagande. Vilket borde leda till att strukturer och aktörer får ett likvärdigt svängrum inom konstruktivismen.

2.1.2 Konstruktivism och identitet

Uppsatsen kommer att behandla temat identitet utifrån den ovan beskrivna teoretiska utgångspunkten konstruktivism. Således är uppsatsens generella antagande att identitet är en mänsklig interaktionsföreteelse konstruerad och inte av essentiell natur.²⁹ Uppkomsten av social konstruktivism är en stark reaktion mot den essentialism som förknippas med identitet.

Identiteters konstruerade form kan tydligast ses i möten mellan grupperingar/kollektiva identiteter. Maktförhållandet tar på så sätt sitt uttryck genom att rangordna identitet utifrån etablering i samhället. Den kollektiva identiteten hos en äldre etablerad grupp, dominerande, kan komma att exkludera yngre individer, underordnade. Den kollektiva identiteten reproducerar sig själv i diskursen om sig själv både i established och outsidergruppen. Parallellt med detta

²³ Checkel, *The Constructivism turn in IR theory*, 1998 s.326

²⁴ Smith, *Reflectivist and constructivist approaches to international theory*, 2001 s.245

²⁵ Carlsneas, *European Foreign Policy The EC and changing perspectives in Europe*, 1992 s.259

²⁶ Wendt, *Social theory of international Politics*, 1999 s.372

²⁷ Chekel, *The constructivist turn in IR theory*, 1998 s.341-342

²⁸ Giddens, *Social theory*, 1984 s.25

²⁹ Calhoun, *Social theory and the politics of identity*, 1994, s.13

är essentiella värden på så sätt maktförhållandeupprättande.³⁰ Denna förförståelse är viktig och krävs i situationer vari nya medlemmar ska bli upptagna.

2.1.3 Ett konstruktivistiskt perspektiv på kognitiv teori

I denna studie har vi valt att även belysa kognitiv teori som skänker aktörer större utrymme än de fått i tidigare studier som utgått från konstruktivism.³¹ Verkligheten är beroende av individers medvetande. Detta synsätt är en utgångspunkt för konstruktivismens skolbildning.³² På liknande sätt utgår kognitiv teoribildning från att verkligheten är betingad av individers medvetande och varierar utefter dess åskådare.³³ Följaktligen har konstruktivismen och kognitiv teori på fundamental basis samma utgångspunkt.

Kognitiv teori diskuterar på liknande sätt som konstruktivismen individers handlingar, där normer och strukturer skapas av individer och sedermera ligger till grund för deras agerande.³⁴ Social kognition är motsvarigheten till normer och strukturer. Hur individer skapar sig uppfattningar om sin omvärld beror på hur människorna i densamma agerar.³⁵ Huruvida grupper och samhällen delar gemensamma värderingar diskuteras utifrån konstruktivismen och av kognitiv teori på snarlika sätt. En primär skillnad återfinns i betydelsen av aktörens roll. Konstruktivismen utgår från hur normer eller strukturer påverkar individer, medan den kognitiva teoriskolan belyser och ger aktörer en tydligare roll då den utgår från hur individen själv skapar sin bild av omvärlden.

För att underlätta för en analys ur ett konstruktivistiskt perspektiv använder vi den kognitiva teorin då denna förklarar *varför* individer handlar som de gör. Den konstruktivistiska skolan brottas med svårigheter att förstå sin omvärld då den saknar konkreta teorier för detta ändamål. Konstruktivismen beskriver enbart att människors handlingsutrymme begränsas av strukturer och normer och ger ingen förklaring till hur det i praktiken påverkar människor.

³⁰ Mennell, The formation of We-image: A process Theory, 1994 s.180

³¹ Checkel, The constructivist turn in IR theory, 1998 s.339

³² Ibid s.326

³³ Jönsson, Cognitive theory, 1991 s.231

³⁴ Adler, Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics, 1997 s.325

³⁵ Fiske och Tyler, Social Cognition, 1991 s.34

2.3 Identitet

Identitetspolitik handlar om skapandet av divergenser, upprättandet av gränser mellan vad *vi* är i relation till dem som inte är en del av oss. Politik handlar i detta fall om styrkan att kategorisera, att tillskriva andra essentiella karaktärsdrag som i sin tur definierar dem som tillhörande en grupp.³⁶ Samtidigt skapar identitetspolitik en känsla av samhörighet inom gruppen, följaktligen skapandet av likheter som förenar *oss* i en grupp.

Detta kapitel börjar med att ge en generell definition av begreppet identitet. Vidare sker en operationalisering av begreppet nationell identitet och en presentation av de variabler som ligger till grund för uppsatsens analys. Då uppsatsen ämnar finna huruvida Ukraina kan harmonisera sin nationella identitet med den europeiska är det viktigt att se till identiteters olikheter. Därav följer en redogörelse för identitetskonstruktion i ett öst och västperspektiv där föreställningar om *den andre* illustreras.

2.3.1 Identitetens definition – en utgångspunkt

Att definiera identitet innebär inte bara att ta reda på vad det är, lika viktigt är att undersöka vad det inte är. Var och en identitet har sin egen *de andra* mot vilken den är konstruerad och som sedermera ger identiteten dess legitimitet. Identiteter utgörs av en förståelse för vår plats i världen, vilken sedermera konstrueras utifrån vår sociala kontext och omgivning.³⁷ Förståelse för det som utmärker det egna jaget eller gruppen och att känna tillhörighet till desamma är vad identiteter handlar om.

Varje generations efterfrågan av olika identiteter relateras till olika historiska processer. Identitetsskapande innefattar kontinuerliga konflikter mellan starka negativa och positiva element. Identitet härstammar inte från födseln. Identitet är något som utvecklas i takt med att barnet lär sig vad som är av betydelse i dess kultur och under dess levnad. Samhället ansvarar för vad barnet lär sig och är sedermera även ansvarigt inför barnets mognad och beteendet därtill. Annorlunda uttryckt är att individer dels formar och formas av den verklighet de befinner sig i.³⁸ Ur en historisk synvinkel förändrar identitet och identifikation karaktär i förhållande till teknologier, kulturer och politiska system. Utifrån dessa förutsättningar är det oundvikligt att inte möta identitetskriser. Identitetens fullständighet är mer än enbart summan av tidigare identifikation. Med andra ord är det viktigt att backa upp identitetsstudier med en ideologisk orientering som underlag.

³⁶ Hellström, *Bringing Europe down to earth*, 2006 s.47

³⁷ Kinnvall, *Identitetsstudier en översikt*, 2003 s.11

³⁸ *Ibid* s.12

Dilemman att förstå och definiera identitetskoncept underlättas inte av det faktum att det finns många teorier om identitet och om olika slags identiteter; social, regional, nationell, kollektiv, personlig och politisk. För att få en klar och tydlig förståelse är det därför av stor vikt att försöka separera olika orienteringarna inom identitetskoncept. Samtliga korrelerar med varandra och i allmänhet existerar inte en identitet utan en annan. Individer kan ha flera överlappande identiteter med olika identifikationsuttryck beroende på den för tillfället rådande kontexten.³⁹

2.3.2 Nationell identitet

Nationell identitet är ett multidimensionellt begrepp som gett upphov till flera perspektiv med olika ansatser vad gäller identiteters kulturella och politiska karaktär.⁴⁰ Ur en politisk synvinkel är nationell identitet givet en uppsättning av språk, myter, historier och antaganden spridda att rättfärdiga en dominant grups upprätthållande av makt.⁴¹ Det är viktigt att betona den fenomenala samhällsliga makt nationell identitet frambringar, vilket är historiskt unikt.⁴² När identifiering av en national stat har ägt rum föreligger en behaviouralistisk tendens bland medlemmarna att försvara och förstärka den gemensamma nationella identiteten. Detta sker enligt ett antal identifikationsteorier som vi inte har valt att teoretisera vidare kring.⁴³

Det är viktigt att beskriva på vilket sätt vi ämnar använda begreppet identitet för vår analys. Operationalisering av begrepp belyser exempelvis de precisa kriterier som skall uppfyllas när forskaren tar ställning till huruvida ett empiriskt fenomen sammanfaller med begreppet och belyser vidare vilka procedurer som skall utföras. Vi ämnar analysera begreppet nationell identitet och utifrån detta skapa ett analysinstrument med vilket vi kan finna svar på frågeställningen och på samma gång möjliggöra för en tydlig redovisning av funderingar och tankar för läsaren.

Studier om nationell identitet är många och det finns en enorm bredd mellan likheter och olikheter i forskning kring det centrala i den nationella identiteten. Vi har valt att utgå ifrån en av de mest berömda, Anthony Smith, och hans definition av nationell identitet.

Begreppet nationell identitet sammanfattar Smith utifrån fem punkter.⁴⁴ Dessa består enligt honom av de elementära delarna. Smith beskriver dessa som:

³⁹ ibid

⁴⁰ Aggestam, A European foreign policy, 2004 s.40

⁴¹ Goldmann, Internationalism and the nation-state, 2002: 294

⁴² Risse et al. To Euro or not to euro, The EMU and Identity politics in the European union, 1999:155

⁴³ Bloom, Personal identity national identity and IR 1990 s.79

⁴⁴ Smith, National Identity, 1991 s.14

- Ett historiskt territorium eller ”homeland” (geopolitik)
- Gemensamma myter och historiska minnen (symboler)
- En gemensam masskultur (kultur)
- Gemensamma lagliga rättigheter och skyldigheter för samtliga medlemmar (säkerhet)
- En gemensam ekonomi med territoriell rotation för medlemmarna (ekonomi)

Utifrån dessa punkter definierar Smith en nation som är “a human population sharing an historic territory, common myths and historical memories, a mass, public culture, a common economy and common legal rights and duties for all members”.⁴⁵

Dessa variabler ämnar vi använda oss av för analysen av nationell identitet. I vår studie har vi valt att modifiera variablerna något, samt göra en del tillägg då vi anser ytterligare variabler vara relevanta i vår operationalisering av nationell identitet. Smiths definition av de två punkterna ett historiskt territorium och en gemensam masskultur kommer vi att benämna som geopolitik och kultur. Under punkten kultur diskuterar vi kring religion, som enligt Billig också kan användas som förstärkare av den nationella identiteten.⁴⁶ Punkten gemensamma myter och historiska minnen har vi placerat under rubriken symboler, då vi anser denna punkt falla under flera variabler och vara icke isolerbar från dessa. Vad gäller gemensamma symboler är dessa framför allt en viktig del av gemenskapen i EU, där samhörighet formas i användandet av exempelvis samma flagga och hymn. Under denna punkt har vi valt att även lägga språk. Ett gemensamt språk skapas ofta av folk som söker finna självständighet från en stat. I skapandet av en nationell identitet är just språket en av de viktigaste faktorerna enligt Billig.⁴⁷ Punkterna en gemensam ekonomi med territoriell rotation för medlemmarna, samt gemensamma lagliga rättigheter och skyldigheter för samtliga medlemmar har vi valt att inte belysa som egna analysvariabler då denna studie främst fokuserar på mjuka komponenter. En central diskussion i studier om identitetskonstruktion gällande vilka *vi* och *de andra* är dock säkerhetsfrågor.⁴⁸ Denna aspekt anser vi utgöra övergripande fokus för samtliga analysvariabler. Ytterligare tilläggsvariabel är media, då denna faktor spelar mycket stor roll i det civila samhället och sedermera är den faktor som formar och ligger till grund för medborgarnas uppfattning och kunskap om fenomen. Våra sista tilläggs punkter är etnicitet och ideologi, dessa faktorer spelar stor roll i skapandet och upprätthållandet av en kollektiv uppfattning och tillhörighet.

⁴⁵ ibid

⁴⁶ Billig, Banal Nationalism, 1995 s.4

⁴⁷ ibid s.29

⁴⁸ Aggestam, Reframing and resolving conflict, 1999

Med Smiths definition av formationen av nationella identiteter som utgångspunkt har vi beskrivit sex relevanta variabler för analys av vår studie. Dessa har vi valt att sätta samman i en analysmall däri vi undersöker Ukraina och EU: s möjligheter till en ömsesidig identifiering av varandra.

2.3.3 Kollektiv identitet

”Kollektiva identiteter förstås som uppfattningar och känslöförmågor hos enskilda individer om tillhörighet till en större gemenskap”.⁴⁹ Enligt Bo Petersson karaktäriseras kollektiva identiteter utifrån sin föränderlighet. De är inte fasta och motsvarar inte egenskaper utan representerar en ständigt pågående process.⁵⁰ Globaliseringsprocessen har under de senaste åren utmanat nationella identiteter i och med identiteters kontextberoende. Ett annat karaktäristiskt drag hos kollektiva identiteter är deras mångdimensionalitet där det omöjligt går att utröna vad, vem eller vilken man är i en viss situation.⁵¹ Bland kollektiva identiteter utgör det faktum av tillhörigheten med en större gemenskap stora fördelar för varje enskild medlem. En större känslomässig trygghet och säkerhet upplevs av individer i ett kollektiv. En kollektiv identitet skapas med andra ord av en socialt konstruerad känsla av gemenskap och identifikation med andra individer.

Kultur utgör och bestämmer till stor del det som individer - i form av medlemmar av ett kollektiv - tänker och gör. Det skapar deras sociala vanor och deras sätt att leva sina liv. Olika komponenter av kultur – antingen grundprincipen, den kognitiva eller den symboliska - samtliga av dessa komponenter sammanstrålar och bidrar till hur de formar den självdefinition som individer konstruerar av sig själva, det vill säga deras kollektiva identitet.

2.3.4 De andra

”Identity requires difference in order to be, and it converts difference into otherness in order to secure its own self-certainty” William Connolly.⁵²

Vid analyser av västerländska samt österländska identitetsbilder är föreställningen om *de andra* viktig. Enligt Petersson och Robertson känner vi oss säkrare i vår egen grupp gemenskap och utesluter de egenskaper som vi inte vill inkludera i vår krets genom att *vi* distanserar oss från *de andra*.⁵³ Detta är en viktig ståndpunkt, då de andra inte alltid behöver utgöra fiender eller motståndare.⁵⁴ Huruvida man väljer att acceptera eller ta avstånd från det främmande grundas på diverse självuppfattningar som föder en solidaritet med det främmande eller en exklusion

⁴⁹ Petersson, Intervjubaserade studier av kollektiva identiteter, 2003 s.35

⁵⁰ Petersson, Intervjubaserade studier av kollektiv identitet, 2003 s.36

⁵¹ Ibid s.36

⁵² Neumann, Uses of the other's in world politics, 1991 s.64

⁵³ Petersson, Intervjubaserade studier av kollektiv identitet, 2003 s.38

⁵⁴ ibid

av detsamma. En positiv divergens sker då *den andre* accepteras av motparten och en negativ divergens äger rum då *den andre* uppfattas som en hotfull främling. Utan företeelser av *den andre* kan kollektiva gemenskaper inte konstrueras och inte heller kollektiva identiteter skapas. Vi måste stå i relation till *dem* för att kollektiva identiteter ska kunna realiseras. I boken *Uses of the Other, The East in European Identity Formation* beskriver statsvetaren Iver B. Neumann om hur *vi* och *de andra* varit återkommande begrepp i historiska debatter kring Ryssland och huruvida de har hört till Europa eller till Asien. Dessa debatter speglar idag relationerna mellan det Europa som sammankopplas med Ryssland och det Europa som tillhör EU. Öst har blivit en *social marker* i den europeiska identitetsformationen. Tillämpningen av Öst som *de andra* är en generell praxis i den europeiska identitetsformationen.

Enligt Neumann är det viktigt att avgränsa sig mot det han betecknar *out-groups* för att kunna bli en del av en *in-group*. Vidare beskriver Neumann denna avgränsning som en aktiv och pågående del i identitetskapandet.⁵⁵ *De andra* blir sedermera vad jag inte själv är⁵⁶ i relation till det som någon annan är. Att ta hänsyn till uttryck dels för olikhet och negativ identitet; och för likhet och positiv identitet är givande att ha i beaktande vid studier av kollektiva identiteter. Det går inte att utröna vem *vi* är utan att tydliggöra gränser och skillnader mot *de andra*. Negativ identifiering är en process där ens identitet stärks genom avgränsandet mot en negativ *andre*.⁵⁷ En positiv identifiering sker när två grupperingar handhåller ett positivt utbyte med varandra under vilket de bekräftar varandras respektive särarter. På detta sätt stärks vi-känslan genom själva bekräftelsen.⁵⁸

2.3.5 *De andra* i öst

Sovjetunionen var ett militärt hot, samt till viss del ett politiskt hot under kalla kriget. Enbart namnet kalla kriget påvisar hur väst uppfattade Sovjet som ett hot. Kalla kriget reflekterade olika syner på Sovjetunionen. Den dominerande synen var den på Sovjet som en asiatisk/barbarisk politisk makt som drog nytta av den möjlighet som andra världskriget gav, att inkräkta i Europa med militära medel. Denna syn återgavs bland annat av Churchill 1945, som uttryckte att ”barbarerna stod i hjärtat av Europa”.⁵⁹ Även bland den akademiska litteraturen återfanns denna uppfattning om Sovjet. I en bok serie om Europas formation publicerad i Frankrike 1950 går att läsa om *La Russie est asiatique*.⁶⁰ Vidare benämndes Centraleuropa som ett av Ryssland centralt kidnappat västerland. Den europeiska civilisationen var belägrad av de sovjetiska barbarerna. Anledningen till att man

⁵⁵ Neumann, , 1999 s.4

⁵⁶ Ibid s.17

⁵⁷ Ibid s.162-167

⁵⁸ Wagnsson, 2003 s.78

⁵⁹ Neumann, , 1999 s.102

⁶⁰ ibid

identifierade Sovjet med barbarer var deras politiska - och ekonomiska system. Neumanns teori kring detta är att Ryssland idag är Europas adept, det vill säga en elev i den västerländska ekonomiska – och politiska skolan. Ryssland strävar efter att efterlikna det västerländska systemet, som de uppfattar som normen och sedermera som sitt mål. Neumann anser därmed att Ryssland allt mindre utgör ett hot mot väst.⁶¹

Den kommunistiska politiska – och ekonomiska modellen sammankopplades ibland med den totalitära, för att åtskiljas från den västerländska demokratiska. Nya dikotomier uppstod. Den mellan demokratisk och totalitär/auktoritär ersatte den mellan civiliserad och barbarisk och europeisk/asiatisk och nya *de andra* uppstod mellan fri/icke fri, marknad/plan, väst/öst etcetera. Öst har alltid varit av stor betydelse för skapandet av en europeisk identitet. Att åtskilja öst och väst har varit en del av identitetsformationen vad gäller *de andra*. Öst är verkligen Europas *de andra* och detta begrepp återanvänds ständigt för att symbolisera europeiska identiteter. Att tala om en sista epilog på öst/väst uppdelningen sedan kalla krigets slut är inte till någon nytta, då *the Eastern absence* fortfarande definierar europeiska identiteter.⁶²

⁶¹ Ibid s.108

⁶² Neumann 1999: 207

3. Bakgrund

3.1 Ett självständigt Ukraina

Sovjetunionens fall medförde inte automatiskt att Ukraina blev en suverän stat. Ukraina fick vänta tills 1991 för att få ett erkännande av det internationella samfundet som en suverän stat efter en folkomröstning där över 90 procent röstade för Ukrainas självständighet. Ändock fanns det ett ansevärt antal *Soviet Ukrainians* vars identitet och politiska lojalitet ofta var tvetydig och motsägelsefull.⁶³ Flera individer önskade både ett Sovjet och ett självständigt Ukraina. Ukrainas första självständiga presidentval i december 1991 vanns av Leonid Kravchuk. Hans främsta prioritet var att ge uttryck för landets självständighet genom ekonomisk autonomitet från Ryssland vilket gjorde att han misslyckades att genomföra inrikesreformer. Det ledde till en katastrofal korruption.⁶⁴ I presidentvalet 1994 valdes Leonid Kutjma och han fortsatte en reformering av landets ekonomi och institutioner.⁶⁵ I samband med valet 1998 syntes de första tecknen på att Ukrainas demokratiseringsprocess höll på att gå utför. Under Kutjmas tid avlöste skandalerna varandra och namngavs till och med efter presidenten – Kutjmagate.⁶⁶ När Leonid Kutjma en tredje gång försökte ställa upp för mandatperioden satte förvaltningen stop. Även denna valomgång kantades av anklagelser och smutskastning.⁶⁷ Viktor Jusjtjenko med sitt ”Vårt Ukraina” och hans kompanjon Julia Timosjenko ledde opinionsundersökningarna. Janukovitj försökte framställa presidentvalet som ett vägval mellan öst och väst, där han representerade den rysktalande sydöstra delen med stor rysslandsexport och där man hade förhoppningar om att bibehålla goda förbindelser med Ryssland. I norr och väster fanns de mer västinriktade som visserligen inte var pro Ryssland men mer intresserade av samarbete med EU. I valet 2005 vann Viktor Jusjtjenko en seger över Janukovitj.

⁶³ Wilson, 2003 s.94

⁶⁴ Wilson, 2003 s.96

⁶⁵ Wilson, Ukraine nationalism in the 1990's. 1997 s.25

⁶⁶ Hedenskog, The Ukraine dilemma, relations with Russia and the west in the context of the 2004 presidential elections, s.12

⁶⁷ Wilson, 2003 s.96f

3.2 Orange revolutionen

Upptakten till det folkliga uppror mot valfusk och korruption som kännetecknat ukrainsk politik under mer än ett årtionde bottnade i presidentvalet 2004 där massiva protestströmmar slutligen fick valet ogiltigförklarat och Viktor Jusjtjenko slutligen förklarades som segrare. Förväntningarna på Ukraina var höga och landet skulle äntligen bli en del av Europa och inte längre en postsovjetsk halvdemokrati.⁶⁸ Det blev rakt motsatt effekt. Ekonomin var körd i botten och korruptionsanklagelser tog än en gång fart. Viktor Jusjtjenko och Julia Timosjenko – de forna kompanjonerna – grälade och Jusjtjenko var tvungen att söka support hos sin forna rival, Viktor Janukovitj. Besvikelsen var stor, men hade man inte hoppats på stora förändringar lite väl fort? Trots att en hel del positivt hade inträffat hade man hoppats på snabba förändringar. Samhällsatmosfären visade på en öppenhet och individer bjöds in och tog aktivt del av det samhälleliga livet. Ukrainarna gavs även möjlighet att ta del av och få insikt i sin egen stats affärer. Samhällssystemet erbjöd sina medborgare en transparent politik och ett ”normaliserat” statsskick. Men ännu finns brister i Ukrainas demokratiska samhällssystem. Medborgarnas levnadsvillkor har endast förbättrats marginellt, korruptionen breder åter ut sig och landets juridiska instanser lider fortfarande av rättsligt förfall.⁶⁹

3.3 EU om Ukraina

I oktober 2004 erkänner Europaparlamentet att Ukraina är ett mycket viktigt grannland och en strategisk partner med starka historiska, kulturella och ekonomiska band till EU: s medlemsstater. Två månader senare antar Kommissionen den Europeiska grannskapspolitiken i vilken Ukrainas förbindelser med EU regleras. Denna åsyftar inte ett EU-medlemskap men en gradvis integration inom vissa politikområden som till exempel gränsförvaltning och migration. Europaparlamentet har uttryckligen uppmanat EU att föra en mer ambitiös grannskapspolitik med Ukraina. Den ska bibehålla ett tydligt intresse för Ukrainas utveckling och samtliga tecken på svalnat intresse från EU: s sida, bland annat med avseende på de framsteg landet sakta uppvisar, måste undvikas.⁷⁰ EU-kommissionens ordförande José Manuel Barroso har uttryckt önskemål om att Ukraina borde tala mindre om EU-medlemskap och istället ägna sig åt att genomföra förändringar i praktiken. Ett antal krav har satts som kräver att Ukraina bland annat ställer ansvariga för valfusket 2004 inför rätta. Om Ukraina fortsätter uppvisa en långsam progressiv anda kommer de ha svårt att göra sig av med

⁶⁸ Javorski, s.25f

⁶⁹ Wilson, Ukraine´s Orange Revolution 2005

⁷⁰ www.europarl.europa.eu/news/public/focus_page

efterläntarstämpeln vad gäller deras inrikespolitiska reformeringsprocesser.⁷¹ Troligt är att detta förfarande även kan göra sig gällande vad gäller den fortsatta synen på Ukraina som *de andra* i Västeuropa.

⁷¹ Moroney, EU-Ukrainian Relations: Prospects and Possibilities, 2000 s.107

4. Analys av nationella identiteter

Detta kapitel kommer att tillämpa den modell av nationella identiteter som vi utvecklat i kapitel två. Målet med denna analys är att finna respektive undersökningsobjekts *de andra*. Det primära målet är att utröna huruvida Ukraina och Europa delar en uppfattning om vem *de andra* är vilket i sin tur kan hjälpa till att besvara frågeställningen.

4.1 Kultur

4.1.1 Europa

Europa är en kontinent med en lång tradition av utveckling och nyskapande där bland annat renässansen, upplysningen och antika Greklands filosofi bör nämnas. Även om inte samliga europeiska länder tagit del av och påverkats av olika traditioner och arv, har majoriteten av de europeiska staterna influerats av gränsöverskridande traditionella, historiska och kulturella arv.⁷² Den kulturella identiteten är den som formar medborgarnas identifiering med Europa som helhet. Den kulturella prägel är sedermera den kanske allra viktigaste byggstenen i den europeiska identiteten. Dagens europeiska elit har orienterat sig mot både kulturella och medborgerliga komponenter av den europeiska identiteten.⁷³ Generellt sett förstås EU mer som en medborgerlig gemenskap, åtskild från en kulturell förståelse för Europa.⁷⁴ När individer tar del av den europeiska gemenskapen kretsar identiteten inte längre kring kategorier som historia, etnicitet, arv etcetera. Viktigt blir istället huruvida individer kan referera och identifiera sig med en samhällelig struktur.

Den kultur som en nationell identitet är en del av, är baserad i historien och en väsentligen delad livsmiljö. Ökad kontakt mellan människor i det nya Europa skapar därmed inte omedelbar kulturell integration.⁷⁵ Tvärtom kan flera kontakter leda till ett fasthållande vid den egna kulturen och till att den nationella identiteten stärks. Smith anser att ”cultural differences between the nations of Europe persist because of the lack of strong central authority able to unify and homogenize the peoples of Europe, while the lack of such a centralized and unifying authority can be largely attributed to the depth of these cultural and historical differences.”⁷⁶

⁷² Panebianco, *European Citizenship and European Identity: From Treaty provisions to public opinion Attitudes*, 2004 s.29

⁷³ Risse, *European institutions and identity change: What have we learned?* 2003 s.10f

⁷⁴ *ibid* s.25f

⁷⁵ Panebianco, *European Citizenship and European Identity: From Treaty provisions to public opinion Attitudes*, 2004 s.29

⁷⁶ Smith, *Europe of nations or the nation of Europe*, 1993 s.133

Det finns en homogenitet i den västerländska kulturen. Kulturella skillnader mellan den västerländska och den österländska behöver inte ses som något negativt, tvärtom kan en kulturell uppblandning utgöra ett positivt element. Om mytbildningar skapas och byggs upp kring den österländska kulturen och dessa tillskrivs negativa element, kan detta dock skapa diversifieringar bland individer och ett enande (en integration) kan försvåras.

4.1.2 Ukraina

Att analysera en kulturell ansats på ett land som Ukraina gör sig inte enkelt. Självva namnets etymologi indikerar på ett differentierat tillstånd. Krajina som betyder gränsland syftar till det område som fungerat som Europas gränsland mot öst. Det indikerar på att Ukrainas etniska befolkning egentligen är ett multietniskt myller av slaver. Av den 48 miljoner stora befolkningen i Ukraina idag är det 72,7 procent som uppger att de är ukrainare, 22,1 procent påstår sig vara ryssar och resterande 5,2 procenten tillhör andra minoriteter. En signifikant stor del av ukrainare, 35,5 procent säger sig ha ryskan som modersmål. Många problem kring statsbildningen baseras på en kulturell grund omfattande den splittrade frågan om etnisk tillhörighet. Dessa är inte de enda som huvudsakligen sammankopplas till skiljaktigheter. En del hävdar, som till exempel Barbara Törnqvist-Plewa att de snarare präglas av regional karaktär.⁷⁷ Etniska aspekter kan bland annat sammankopplas med religiösa aspekter, som kan vara centrala för en statsidentifiering.

Som tidigare nämnts är Ukraina ett gränsland och följaktligen en mötesplats för västs och östs kulturella traditioner. Denna uppdelning har kunnat skönjas även i landets trossamfunds olika inriktningar. Konflikten bottenar i frågan kring den katolska kyrkan, som är representativ för den västerländska traditionen och den ortodoxa kyrkan, för den österländska traditionen.⁷⁸ Trossamfundens olikheter i landet har dock i dagens Ukraina harmoniserats och landets invånare återfinns framförallt i det ortodoxa samfundet. Bland våra intervjupersoner återkom ett genomgående tema där just uppdelningen mellan västra och östra Ukraina refererades till skillnaden mellan ortodoxa och katoliker ur en historisk synvinkel. Detta belyste följaktligen den enda möjliga åtskillnaden mellan Ukraina och Europa.⁷⁹ En person uttryckte även oro för kyrkans alltför utbredda inflytande i det ukrainska samhället. ”Hos oss har det ortodoxa och religiösa uppnått en fanatism. Folk går inte till facket för att förhandla sin lön, utan vänder sig istället

⁷⁷Törnqvist-Plewa, Vitryssland, Ukraina och Moldavien – Nationer på jakt efter egna identiteten, 1999 s.59

⁷⁸ ibid

⁷⁹ Intervjuperson 1 och 2

till kyrkan med böner”.⁸⁰ Denna icke-sekularisering är den enda uttrycka kulturella oron för en avgrund mellan Ukraina och Europa.

En aspekt som bör belysas är av historisk karaktär. I svaren på våra frågor markerades ofta Ukrainas eftersatta utveckling med syfte på dess historia. Den för landet beskrivna underutvecklade demokratin såväl som ekonomin förklaras som en handling orsakad av en utomstående förtryckande aktör. ”Den korta tiden av strider mellan 1917-1919, då man försökte återvända Ukraina till dess normala ”europiska val”, blev avbrutet genom den bolsjevikiska aggressiviteten.”⁸¹

4.1.3 Utfall

Utifrån ovan nämnda undersökningsobjekt visar resultaten på ett existerande historiskt europeiskt minne från tiden före Ukrainas del i Sovjetunionen vilket avskärmades genom dess politik. De flesta ser dessa problem som de huvudsakliga kulturella hindren för Ukrainas integration till EU. Sovjetunionen beskylls för detta förfarande och med andra ord uppfattas Ukraina som *de andra* på grund av Sovjet.

4.2 Geopolitik

4.2.1 Europa

Europas geografiska gränser har i litteraturen bland annat beskrivits som utgörande av *fuzzy boundaries*.⁸² En viktig ingrediens i identitetsskapande är klara och tydliga gränser, frågan är då vart Europa slutar? Landmassan Europa utgör en halvö på Euroasiens kontinent. Europas östra gränser har alltid varit omtvistade vilket bäst demonstrerats av skiftande historiska omdaningar. Homogeniteten på kontinenten är likaledes problematisk då man ser till de enorma olikheterna i dess landskap, miljö och klimat och inte minst bland staterna och övriga politiska enheter. Dessa divergenser har emellertid ofta uppfattats som kännetecken för att ha bringat samstämmighet i Europa och tillfört kontinenten enorm unikhet och flera rikedomar.

En vidare östutvidgning mot Ukraina innebär att Europas gränser förskjuts ännu längre österut. EU kommer geografiskt närmare Ryssland. I EU: s angränsande länder är politisk och ekonomisk stabilitet inte någon självklarhet. Detta kan komma att medföra att EU ställs inför en ny problematik genom tillämpandet av effektiva gränskontroller som förberedelse för ytterligare utvidgningar av unionen. Det kan spekuleras i om en ny järnridå skulle kunna bli verklighet, vilket kan innebära nya orosmoment inom Europas gränser. En grannskapspolitik med

⁸⁰ Intervjuperson 2

⁸¹ Intervjuperson 12

⁸² Risse, European institutions and identity change: What have we learned?, 2003 s.11f

syfte att sprida välstånd och trygghet prioriteras idag. EU har lagt fram nya förslag med tonvikt på länderna öster om det utvidgade EU för en fördjupning och vidareutveckling av grannskapspolitiken.⁸³ Dels för att omge unionen med stabilitet och säkerhet och för att få länderna att enas kring gemensamma värderingar och fördjupa den ekonomiska, politiska, kulturella och säkerhetspolitiska integrationen. Samt för att minska behoven av och uppkomst av fler *de andra*.

4.2.2 Ukraina

Efter 1989 när de gamla delrepublikerna blev självständiga uttrycktes en oro i västvärlden för separatistroligheter bland befolkningen. Några stater i västvärlden, bland andra USA, ansåg att Ukraina borde vänta med sin självständighet, med motivet att det skulle skapa för stor instabilitet om Sovjet skulle delas in i 15 olika enheter.⁸⁴ Det kan nämnas att sådana oroligheter förekom i samband med självständigheten som omvandlade positionsställning för Ukrainas ryska befolkning. Krimhalvön i söder vars befolkning består till 67 procent av ryssar, utgör den främsta hemvisten för etniska ryssar i Ukraina. 1990 framtogs en rad olika lagutkast och stor del av reformationerna berörde språklagar, valsystem och lokala självstyren. Reformerna kring språket orsakade en rad krav från denna minoritetssida och dessa tillmötesgick. Kraven utgjordes av anspråk på autonomi för provinsen.⁸⁵ Regeringen har generellt fört en balanserad kompromisspolitik gentemot den ryska befolkningen på Krim halvön.⁸⁶ Detta ställningstagande fanns även uttalat hos våra intervjupersoner som menade att det var viktigt att upprätthålla en god relation till grannen i öst. Många ville dock poängtera att samma goda relation bör upprätthållas med Europa och då framförallt med EU, eftersom dessa ansåg sig kunna urskilja positiva effekter från båda relationerna. Denna syn återfinns även i uttalanden av den forne presidenten Leonid Kutjmas, han uttrycker parollen ”To Europe with Russia.”⁸⁷ I en undersökning från 2003 genomförd av det polska institutet Stefan Batory Fonden kring den ukrainska elitens attityder gentemot EU, poängteras framför allt frågan om vilka hinder som föreligger för ett Ukrainskt medlemskap i EU samt problemet kring Ukrainas ambivalens inför detta. Leonid Kravchuk anser det vara det främsta hindret för ett Ukrainskt inträde, där han poängterar att man tydligt måste visa att man inte väljer Ryssland utan att man väljer Europa.⁸⁸

⁸³ http://ec.europa.eu/news/external_relations/061205

⁸⁴ Hedenskog, A Slavic triangle? Present and future relations between Russia, Ukraine and Belarus, 2001 s.23

⁸⁵ Harasymiw, Post-Communist Ukraine, 2002 s.37-39

⁸⁶ Törnquist-Plewa, 1999 s.60

⁸⁷ Kuzio, National Identities and virtual foreign policies among the eastern slaves, 2003 s.446f

⁸⁸ Droga do Europy, 2003 s.56

Stor del av den ambivalens som vissa uttrycker kan möjligtvis även ligga i den politik som Ryssland bedriver gentemot Ukraina. En del forskare inom området hävdar att Ryssland har bedrivit en ”underordningens politik”, som syftar till att intala Ukraina att de varken kan eller vill klara sig utan Ryssland hjälp.⁸⁹ På samma sätt bidrar EU till att mentalt avgränsa landet genom vissa institutionella drag, som genom att till exempel utöka Schengenavtalets villkor.⁹⁰

4.2.3 Utfall

För att anknyta till den konstruktivistiska teoriskolan så är kollektiva identiteter och med det bilder av *de andra* är svårföränderliga. Utifrån dessa svar kan utläsas att gamla strukturer finns kvar och omöjliggör förändringar.

EU projicerar en tydlig negativ bild av *de andra*, vilket reproduceras i *de andras* reaktion. Europa fortsätter uppfatta dessa som *de andra* så länge staternas demokratiseringsprocess, politiska institutioner och ekonomiska reformer inte stabiliseras. Ukrainas önskemål om att gå med i unionen medför ytterligare en svårighet för EU sett ur den aspekten att unionen önskar stärka Ukrainas självständighet från Ryssland, utan att bränna sina kort vad gäller ryska angelägenheter.⁹¹ Viktor Jusjtjenko anser att det främsta hindret för Ukrainas inträde i EU ligger i inrikespolitiken. Han påstår att Ukrainas ledare saknar viljan att reformera Ukraina en gång för alla till de europeiska värdena.⁹² Många av våra intervjupersoner uttryckte en förtvivlan över situationen i landet med en fortfarande eftersatt demokratisk institutionalisering som påverkar dess integration i Europa negativt.⁹³

Utifrån dessa svar kan en slutsats dras att det finns en generell förståelse bland politiker att EU: s *de andra* bland annat är Ryssland, och att det gäller på samma sätt att distansera sig från EU: s *de andra* för att få trovärdighet i sin önskan att bli medlemmar i unionen.

4.3 Etnicitet

4.3.1 Europa

Europa var bland de första att utveckla en kontinentalt utbredd känsla av samhörighet i identitetsprocesser. Man kan dock ännu inte idag tala om en existerande sann europeisk identitet, trots att majoriteten av EU: s medborgare känner sig som européer. Det är svårt att erhålla svar på dessa frågor, då

⁸⁹ Sherr, Russia and Ukraine, 2002 s.159-160

⁹⁰ Ibid s.168

⁹¹ Smith, Enlargement and the European order, 2005 s.286

⁹² Droga do Europy, 2003 s.54

⁹³ Intervjuperson 7

opinionssiffror länder emellan kraftigt skiljer sig åt. Etnicitet tillmäts betydande roll för skillnader bland identiteter. Ens etniska bakgrund kan vara av avgörande betydelse för den nationella identiteten. För att få till stånd en harmonisering och en spridd känsla av samhörighet inom Europa är det bland annat viktigt att EU till exempel balanserar och formulerar sin utrikespolitik på ett sätt som inte ger upphov till skepsis bland dess medlemmar.⁹⁴ Katzenstein formulerar detta som att ”definitions of identity that distinguish between self and other imply definitions of threat that have strong effects on national security policies”.⁹⁵ Positiv identifiering och interaktion mellan medlemmar bidrar till tilltagande tro på fredliga relationer.

4.3.2 Ukraina

På grund av de olika partitioner som Ukrainas territorialitet utsatts för under flera århundraden har dess moderna territorium präglats av multietnicitet. Under den Sovjetiska perioden utsattes Ukrainas befolkning dessutom för ett förtryck och förryskning som medförde ett sociopsykologiskt tillstånd av politisk minoritet i den dåvarande delrepubliken. Efter 1989 och självständigheten, förändrades situationen då den psykologiska minoriteten blev en majoritet med en signifikant stor rysk minoritet i landet. Till följd av Ukrainas Sovjetiska erfarenhet pekar undersökningar från början av 1990-talet på att en del etniska ukrainare ansåg sig ha ryska som sitt hemspråk och identifierade sig själva som ryssar.⁹⁶ Den huvudsakliga slitningen hos befolkningen är den mellan invånare i den västra delen och invånare i den östra delen av Ukraina. Till följd av den skiljaktiga tid av förryskning identifierar de två regionerna sin ukrainska nationalitet olika. Den västra delen som historiskt sett har organiserat sig kring språket ser Ukraina ur ett kulturellt perspektiv, medan den östra delen endast haft sin medborgerliga rättighet att enas kring.⁹⁷

En av de mer framträdande aspekter som gör den Ukrainska befolkningens nationella identitet komplex är dess mångfacetterade demografi. I svaren från våra intervjupersoner framgick dock att ingen värderar detta som ett hinder. De flesta personer refererar till ett enat Ukraina, utan interna etniska splittringar.

4.3.3 Utfall

Som konstaterats tidigare grundar sig den europeiska identiteten på medborgerliga faktorer. Man talar inte om en europeisk etnicitet när det kommer till EU. Därmed en variabel som talar för en okomplicerad integration. Den interna uppdelningen av Ukraina kan dock skapa problem för integrationen, där den västra regionen lättare kan identifiera sig med Europa. Genom en möjlig integration skapar denna

⁹⁴ Aggestam, A European foreign policy, 2004 s.85

⁹⁵ Katzenstein, The culture of national security, 1996a s18f

⁹⁶ Bugajski, Ethnic relation and Regional Problem, 2000 s.166-167

⁹⁷ Törnqvist-Plewa, Vitryssland, Ukraina och Moldava – nationer på jakt efter egen identitet, 1999 s.47

interaktion en ombildning av etnicitet hos den östra regionens befolkning.⁹⁸ En hög interaktion mellan stater kan med andra ord uppmuntra till en utveckling av en förstärkt vi-känsla. Utifrån en konstruktivistisk förståelse kan ett ömsesidigt ansvar tillsammans med förenade intressen möjliggöra för nya handlingar och beteenden.⁹⁹

4.4 Ideologi

4.4.1 Europa

En beståndsdel i den europeiska identiteten som möter en del problem utgörs av dess ideologi där Europa och väst hävdar sin ställning som den främsta och enda för en dynamisk, utvecklande och progressiv civilisation. Edward W. Said beskriver detta i sin bok *Orientalism* huruvida det är Västerlandet som har avancerat mot Österlandet och sällan tvärtom. I väst framstår Orienten som sinnebilden för *de andra* och sedermera som motpolen till den västerländska civilisationen. Överlägsenhet och teknologisk, politisk och kulturell överhöghet förknippas med Occidenten.¹⁰⁰ Den västerländska vägen är de privilegierades väg, med toppskiktet främst och de mindre lyckade längst bak. Synen på de österländska kulturerna har utifrån ett västperspektiv beskrivits som oföränderlig och bakåtsträvande och individerna i öst har beskrivits som tröga, lata och opålitliga. Konsekvenser av en teori som denna har kunnat skönjas i europeisk imperialism och kolonialism. Den syn Said beskriver återspeglas inte i samma utsträckning i vår referenslitteratur. Vi anser dock att i den generella bilden av väst identifierar de sig genom att hävda sig bort från öst. Konsekvenserna av detta tar form i det uttryck för synen på *de andra* som denna uppsats beskriver.

4.4.2 Ukraina

”St Petersburg is the brain, Moscow the heart and Kiev the mother of Russia.” Denna paroll används av Ryssland som en legitimerande, nonchalant markör för dess relation med ett självständigt Ukraina.¹⁰¹

Under intervjuernas gång uttrycktes en tydlig avgränsning mellan vad man ansåg vara ukrainska värden och ryska värden. Många refererade till Ryssland som en odemokratisk och imperialistisk makt som låg i Asien. ”Ryssland är ett inflytelserikt asiatiskt land, med historiska och moderna imperialistiska ambitioner”.¹⁰² Ur denna kunde man utläsa en distansering, *ett andra*, ifrån den egna identiteten som man likställde med Europas. ”Anledningen till att Ukraina

⁹⁸ Wendt, *Anarchy is what states make of it*, 1992 s.400

⁹⁹ Aggestam, *A European foreign policy*, 2004 s.87

¹⁰⁰ Said, *Orientalism*, 2004 s.375

¹⁰¹ Sherr, *Russia and Ukraine*, 2002 s.158

¹⁰² Intervjuperson 4

ligger i Europa är dess gemensamma värderingar om mänskligheten, demokratin och samhället i stort”.¹⁰³ Dessa värden ansåg man sig alltså ha gemensamt med Europa.

4.4.3 Utfall

I diskussionen kring de gemensamma värdena fanns även en uttrycklig betoning i att dessa värden endast visar att man tillhör Europa. Många intervjuade poängterade att man borde skilja EU från Europa, eftersom EU inte främst bygger på kulturella aspekter. Julia Tymoszenko säger i den ovan nämnda undersökningen från Stefan Batory Foundation: ”Utgörs den västerländska kulturen av den kurdiska minoriteten i Tyskland, eller alla Chinatown, eller de indiska samhällena i Storbritannien? Inte ens européerna själva har svaret på frågan, dock har man lyckats att skapa en organisation som grundar sig i välutvecklade demokratiprocesser”.¹⁰⁴ Framför allt är det därför förstaeligt att mycket av integrationen samt anpassningen med EU fokuserat på de demokratiskt institutionella aspekterna.

Det finns en divergens i bilden av den andre även inom EU med en öst och västuppdelning. Därför är bilden av *de andra* utifrån ideologiska aspekter oproblemiskt vad gäller Ukrainsk integration.

4.5 Symboler

4.5.1. Europa

Symboler anses ha en betydande effekt när det gäller att få folk att känna samband och samhörighet, samt är essentiella beståndsdelarna utifrån vilka kollektiva identiteter skapas. Européer i allmänhet sägs idag sakna medvetenhet om sitt europeiska arv och sin identitet. Detta har kommissionen försökt råda bot på. Kommissionen ansåg att symboler spelade en väsentlig roll i uppfattandet av unionens principer och värderingar och rekommenderade därför olika symboliska åtgärder. Stora summor har lagts på att utarbeta idéer om hur unionen ska kunna säljas till allmänheten. Bland annat har ett nytt emblem och en ny flagga skapats, EU har sin egen hymn, sin valuta och den 9 maj firas Europadagen.¹⁰⁵ Med andra ord har symbolers betydelse inte tillmätts så stor vikt för det kollektiva EU. Att frågan om symboler inte intensifierats mer i EU kan ha att göra med att varje stat inom unionen fortfarande har kvar sina nationella flaggor, nationalsånger och

¹⁰³ Intervjuperson 9

¹⁰⁴ Droga do Europy 2003 s.174

¹⁰⁵ Hedlund, På jakt efter européernas egen identitet, 2003 s.13

nationaldagar, samt det faktum att EU saknar djupt rotade gemensamma symboler och myter.¹⁰⁶

Ytterligare en symbol av betydelse är språk. Just denna diskussion är känslig eftersom språk och identitet ofta går hand i hand och språket säger mycket om vem du är, vad du står för och vilka traditioner och normer du har. Frågans art är komplex och debatten intensifierad. Det finns idag antagna förordningar som ska förstärka minoritets språk inom unionen istället för att intensifiera den lingvistiska koordinationen. ”The union shall respect cultural, religious and linguistic diversity.”¹⁰⁷ Arbetspråken i Europa idag utgörs dock enbart av engelska och franska. Antaganden kan göras att målet med förordningar kring minoritetsspråk enbart finns till för att bibehålla unionens lingvistiska differentiering, snarare än att skapa en gångbar kommunikativ provins i Europa.

4.5.2 Ukraina

I Ukraina antogs språklagar 1989 som avskaffade ryskan som statspråk och gjorde ryskan till ett minoritetsspråk. Detta resulterade i att den 22,1 procent ryska delen av Ukrainas befolkningen blev missnöjd över att helt plötsligt reduceras till underordnad ställning och krävde att ryskan åtminstone skulle få status som andra statspråk.¹⁰⁸ Återigen är det, det starka skyddet av den ryska minoriteten från Rysslands sida som figurerar.

4.5.3 Utfall

Variabeln för symboler påvisar att det inom EU: s kollektiva identitet finns utrymme för många interna *de andra*. Följaktligen kan Ukraina oproblemiskt ta del av den gemensamma symboliken inom unionen. Däremot föreligger en intern tvist inom Ukraina som ger uttryck för en prestigeladdad diskussion om nationella identiteter snarare än om själva kommunikationsproblemen.¹⁰⁹

4.6 Media

4.6.1 Europa

Enligt Robertson är det offentliga rum som tillhandahålls av medier ett forum för skapande och bekräftelse av den egna identiteten. Upprepade historiska och kulturella teman skapar klarhet och mening i turbulenta politiska miljöer och det journalistiska sättet att agera historieberättare odlar enligt Robertson den politiska

¹⁰⁶ Kostakopoulou, Citizenship, identity and immigration in the European Union – between past and future, 2001 s.23

¹⁰⁷ http://www.europarl.europa.eu/comparl/libe/elsj/charter/art22/default_en.htm).

¹⁰⁸ Törnquist-Plewa, Vitryssland, Ukraina och Moldova 1999 s.39-40

¹⁰⁹ Sävskog, Ukraina i flagnande orangea, 2005 s.27

och kulturella identiteten.¹¹⁰ I europeisk mediabevakning har rapporteringar om Ukraina förändrats på senare tid. Beskrivningar om Ukraina som *de andra* försvinner i allt större utsträckning. Det handlar enligt oss om att Europa och västvärlden beskaffat sig mer kunskap om och intresse för landet. Ukraina beskrivs inte längre som något exotiskt och landet omnämns inte längre enbart i historiska termer och som underkuvad Ryssland.¹¹¹

4.6.2 Ukraina

Den tidigare nämnda eftersatta demokratiseringsprocessen är sammankopplad med det mediala. Enligt våra intervjupersoner finns det en stor propagandafunktion när det kommer till EU. Gemene man måste hela tiden filtrera informationen genom att se till vem den kommer ifrån, men generellt är bilden följaktligen den att: "EU är en plats där det existerar hög social standard, samhällsordning, låg kriminalitet, riktig demokrati och respekt för mänskliga rättigheter."¹¹² Dock finns även en grupp invånare som är skeptiska till den ovan givna positiva bilden av unionen. Ukrainsk EU skepticism kan mynna ut i en rädsla för en ny union som tar uttryck i en ny form av "ockupationsmakt". Återigen blir invånarna frångagna självständigheten och därav rädsan.

4.6.3 Utfall

Resultatet från denna variabel talar för två olika utfall. Undersökningsobjekten har flera likartade differentierade bilder av *de andra*. Även om man ser till detta ur ett historiskt perspektiv har båda undersökningsobjekten utsatts för en inskolning av *de andre* inte enbart medialt, utan även genom skolväsendet.

¹¹⁰ Robertson, Narrativ analys, medietexter och identitetsforskning, 2003 s.92

¹¹¹ Dagen nyheter, Dyraste slagern vinner i Ukraina 2005.05.19

¹¹² Intervjuperson 10

5. Sammanfattning

Identitetspolitiken har nått hela vägen till Eurovision Song Contest i vilken politiska undertexter kan figurera vid sidan av festligheterna. Detta tyder på att maktförhållandet inom identitetspolitiken är signifikant inom samtliga samhällsområden.

För att återanknyta till frågeställningen så finner vi utifrån genomgången analys att undersökningsobjekten, Ukraina respektive EU, fortfarande i många avseenden skiljer sig åt i uppfattningen om varandras *de andra*.

Vad gäller kulturella frågor delar EU och Ukraina ett historiskt europeiskt minne där *de andra* utgörs av likvärdiga föreställningar, som blivit omkonstruerade genom en sovjetisk erfarenhet. För att vidare anknyta till den konstruktivistiska teoriskolan kring kollektiva identiteter och med den bilden av *de andra*, befästs tanken om identiteters svårföränderliga natur. En gång uppkomna strukturer är svåra nästintill omöjliga att förändra.

Både EU och Ukraina har dubbla syner på respektive part. På grund av att strukturer är svåra att bryta fortsätter denna tvåsamhet att reproducera bilder av *de andra*. Dock har vi sett att det inte föreligger hinder för Ukrainas integration med EU utifrån de mjuka komponenterna. Integrationsbarriärer tydliggörs främst då man ser till de hårda komponenterna. Europa kommer att fortsätta med sin uppfattning om öst som *de andra* så länge Ukraina inte reformerar sin inrikespolitiska situation. Således uppstår en beroendeställningen som i teorin established och outsiders, där outsiders alltid är de som måste anpassa sig till givna normer och värderingar. Det är förståeligt att Ukraina efter flera års institutionaliserande av *de andra* som Europa, har svårigheter att harmonisera med en europeisk identitet.

Ukrainas tydligaste ambivalens återspeglas även vid ovan nämnda tillställning. När man tilldelar respektive tävlande land poäng kan det låta från Ukrainas håll "La Russie douze points", samtidigt som man vagt sjunger "Russia goodbye".

Referenser

- Aggestam, L 2004 *"A European Foreign Policy"* Akademitryck AB: Edsbruk
- Billig, M 2006 *Banal Nationalism*, Cromwell press LTD: Stor Britannien
- Bloom, W 1990 *Personal identity national identity and IR* University press: Cambridge
- Bugajski, 2000 *Ethnic relation and Regional Problem in independent Ukraine i*
Wolchik, S.L & Zviglyanich, V 2000 *Ukraine The search for a National Identity*
Rowman & Littlefield publishers INC: Lanham
- Carlsneas, W 1995 *European Foreign Policy The EC and changing perspectives in Europe*
- Calhoun, C 1994 *Social theory and the politics of identity* Marston Lindsay Ross : Oxford
- Devine, Qualitative Methods i Marsh & Stoker, *Theory and methods in political science* 2002 New York: Palgrave Macmillian
- Esaiasson et al, *Metodpraktikan*, 2003 Elanders Gotab: Stockholm
- Fiske och Tyler, 1991 *Social Cognition* New York: Mcgraw Hill, Inc
- Giddens, A 1987 *Social theory today* University Press: Cambridge
- Harasymiw, Bohdan *Post-Communist Ukraine* 2002 Canadian Institute of Ukraininan Studies: Toronto
- Hedenskog, 2001 *A Slavic triangle? Present and future relations between Russia, Ukraine and Belarus*
- Hedlund, 2003 *På jakt efter européernas egen identitet*
- Hellström, Anders 2006 *Bringing Europe Down to Earth* print@soc: Lund
- Hill, Christopher & Smith, Micheal 2005 *International Relations and the European Union* Oxford University Press: New York

- Jaworsky, John, 1995 *Ukraine: Stability and Instability* US Government Printing Office: Washington DC
- Jönsson, C 1991 *Cognitive theory I* Kremeyuk, V International Negotiations, Analyses, Approaches, Jossey-bass Inc: San Fransisco
- Karlsson, Klas-Göran, Petersson, Bo & Törnquist-Plewa, Barbara 1998 *Collective Identities in an era of Transformations* University Press: Lund
- Karlsson, Klas-Göran, et al. *Östeuropa Länder på skilda vägar* 1999, Lindströms Tryckeri: Alvesta
- Katzenstein, Peter. J *The Culture of National Security – Norms and Identity in the World Politics* 1996 Colombia University Press: NewYork
- Kinnvall, C ”Identitetsstudier en översikt” i Petersson & Robertson, A 2003 *Identitetsstudier i praktiken* Malmö: Liber
- Kostakopoulou, Theodora *Citizenship, identity and immigration in the European Union* 2001, Manchester University Press: Manchester
- Lewis, Ann *The EU and Ukraine – Neighbours, Friends, Partners?* 2002
- Lundquist, L 1993 *Det vetenskapliga studiet av politik*, Lund: Studentlitteratur
- Mennell, “The formation of We-image: A process Theory” Calhoun, C 1994 *Social theory and the politics of identity* Marston Lindsay Ross: Oxford
- Moroney, 1994 EU-Ukrainian Relations: Prospects and Possibilities i Calhoun, C *Social theory and the politics of identity* MarsdaBlackwell publishing: 2000
- Neumann, Iver. B 1999 *Uses of the Other* University of Minnesota Press: Minneapolis
- Pelczynska-Nalecz, Katarzyna et al. *Eastern Policy of the Enlarged European Union* 2003, Slovak Foreign Policy Association: Bratislava
- Peterson, B *Intervjuserade studier av kollektiv identitet* i Petersson & Robertson, A 2003 *Identitetsstudier i praktiken* Malmö: Liber
- Risse et al. 1999 To Euro or not to Euro, The EMU and Identity politics in the European Union

Robertson, *Narrativ analys, medietexter och identitetsforskning* i Petersson & Robertson, A 2003 *Identitetsstudier i praktiken* Malmö: Liber

Said, 2004 *Orientalism* Nörhamn Paperback A/S: Danmark

Sherr, 2002 *Russia and Ukraine* i Lewis, A *The EU and Ukraine – Neighbours, Friends, Partners?*

Smith, *Enlargement and the European order*, 2005

Somers & Gibbson, *Reclaiming the epistemological other: Narrative and the social construction of identity* i Calhoun *Social theory and politics of identity* 1994 Oxford: Blackwell publishers

Smith, Anthony. D *National Identity* 1991 Clays Ltd, St Ives plc

Sävskog, *Ukraina i flagnande orangea*, 2005

Törnquist-Plewa, Barbara *History, Language and Society in the Borderland of Europe* 2006 Sekel bokförlag: Malmö

Wendt, Alexander 1999 *Social Theory of International Politics* 1999 University Press: Cambridge

Wilson, Andrew *Ukraine's Orange Revolution* 2005, St Edmundsbury Press: St Edmunds

Wilson, Andrew 1997 *Ukrainian nationalism in the 1990s* University Press: Cambridge

Wolchik, S.L & Zviglyanich, V 2000 *Ukraine The search for a National Identity* Rowman & Littlefield publishers INC: Lanham

Zehfuss, Maja 2002 *Constructivism in International Relations* University Press: Cambridge

Artiklar

Adler, 1997 *Seizing the Middle Ground: Constructivism in World Politics*, *European journal of international relations* 3:3 p.319-363

Aggestam, K 1999 "Reframing and resolving conflict: Israeli-Palestinian Negotiations 1988-1998", *Lund Political Studies* 108

Checkel, 1998 The constructivism turn in IR theory, *World Politics* 50:2 p324-348

Goldmann, K 2002 *Internationalism and the nation-state* for issues *European Journal of Political Research* 41:3 pp281-305

Hedenskog, Jacob *The Ukrainian Dilemma; Relations with Russia and the West in the Context of the 2004 Presidential Elections*

Kuzio, T 2003 National Identities and virtual foreign policies among the eastern slaves, *Nationalist Papers* 31:4 pp.431-449

Risse et al. 1999 To Euro or not to Euro, The EMU and Identity politics in the European Union *Arena working papers* 98/1

Ruggie, 1998 What makes the world hang together? Neo-utilitarianism and the social constructivist Challenge, *International Organisation* 52:4

Sztompka, *Looking back the year 1989 as a culture and civilizational break*, *Communist and Post-Communist Studies* 1996 Vol 29:2 pp115-129

Undersökningar

Droga do Europy: Opinie ukraińskich elit, 2004, Fundacja Stefana Batorego, Warszawa ISBN:83-89406-45-4

Bilaga 1- Intervjuguide

Intervjupersoner	Profession	Datum
Alexander Shemiatkin	Universitetsstuderande	Samtliga intervjuer genomförda i juni-juli 2007
Alexey Tsvigun	Agronom	
Andriy Buzhor	Jurist	
Elena Polischuk	Universitetsstuderande	
Gleb Leontiv	Egen företagare	
Igor Ogoradnyk	Egen företagare	
Inna Ledovskaya	Lärare	
Ivan Shynkarenko	Universitetsstuderande	
Julia Koreneva	Universitetsstuderande	
Kat Zhidchenko	Universitetsstuderande	
Maksim Holyanych	Universitetsstuderande	
Marina Polyanskia	Läkare	
Valeria Tarasenko	Universitetsstuderande	
Victor Dovhan	Ekonom	